

‘Kijk naar overeenkomsten tussen mensen’

Daan Krahmer deelt zijn ervaringen als beginnend docent én lerarenopleider

Uit de startblokken

Jaarlijks beginnen veel net afgestudeerde eerste- en tweedegraads studenten aan een carrière als geschiedenisleraar. Hoe bevalt het lesgeven hun in die eerste jaren? Wat zijn hun ambities? Heeft de opleiding hen goed voorbereid op de lespraktijk? Hoe geven zij modern geschiedsonderwijs vorm? In deze artikelenreeks gaan verschillende lerarenopleiders in gesprek met hun voormalige studenten.

Gijs van Gaans interviewt Daan Krahmer, docent aan het Stedelijk College Eindhoven en sinds kort ook lerarenopleider. Hij haalde in 2020 zijn masterdiploma aan de lerarenopleiding geschiedenis bij hogeschool Fontys. ‘Sinds ik ben begonnen met lesgeven wordt mijn aanbod steeds diverser en het lukt me steeds vaker om de ‘dode’ geschiedenis te koppelen aan ‘levende’ kennis.’ Daan wil het vak niet eurocentrisch benaderen, maar mondiaal. Hij pleit dan ook voor een modernisering van het vak geschiedenis.

Je bent sinds kort afgestudeerd als eerstegraads docent geschiedenis aan de Fontys Lerarenopleiding Tilburg (FLOT). Wat beviel jou aan de opleiding en wat beviel jou minder?

‘Dat klopt, in het weekend van de eerste Nederlandse coronabesmetting, in maart 2020, leverde ik mijn masterscriptie in. Dat was een maffe tijd: van een zelfgekozen ‘studie-lockdown’ naar een landelijke lockdown. Tijdens corona heb ik veel gereflecteerd op mijn studie. Ik weet zeker dat de master van mij een bewustere, doordachtere en betere docent heeft gemaakt. Mijn opvattingen zijn getoetst, mijn repertoire als leraar vergroot. Ik denk dat mijn leerlingen dat ook gaan zien: mijn lesaanbod is divers en het lukt me steeds vaker — mits we niet in lockdown zitten — om de ‘dode’ geschiedenis te koppelen aan ‘levende’ kennis. Wel vond ik de inhoudelijke verdieping eurocentrisch georiënteerd. Ik ben nu zelf aan het bijspijkeren, bijvoorbeeld over koloniale geschiedenis, de gedachten van Malcolm X en Martin Luther King en het slavernijverleden.’

Daan Krahmer.

Op de VGN-didactiekconferentie, die is afgelast vanwege corona, zou je een workshop geven. Waar zou die over gaan?

‘Tijdens mijn masterscriptie kwam ik oud-geschieddidacticus Gert Dressel tegen. Zijn werk stamt uit de jaren negentig. Dat is even geleden, maar zijn stelling voelt in tijden van polarisatie en tegenstelling ook decennia later relevant: mensen lijken op elkaar, meer dan we willen toegeven. In de politiek en het maatschappelijk debat wordt veel ingezoomd op tegenstellingen en verschillen, dat is een

keuze. Als je van een afstandje kijkt, lijken gevaccineerden en niet-gevaccineerden bijvoorbeeld veel op elkaar. Net als Democraten en Republikeinen, conservatieven en progressieven. Het is mogelijk om dit idee van overeenkomsten tussen mensen door te trekken naar de geschiedenis. Dat kan vrij schurend materiaal opleveren en inzichten geven in het menselijke denken. Het werken vanuit overeenkomsten is niet de norm binnen het geschiedsonderwijs, maar wel interessant. Met didactische toepassingen kun je het integreren in je geschiedenisles.’ ▶

Gijs van Gaans is lerarenopleider geschiedenis en levensbeschouwing aan hogeschool Fontys in Tilburg.

Waar liep jij als beginnend docent tegenaan?

'Mijn eerste baan in het onderwijs kreeg ik in de zomer van 2015. Die zomer zag ik Kendrick Lamar optreden tijdens Lowlands. Kendrick had met *To Pimp A Butterfly* een maatschappelijk relevant album uitgebracht. De teksten van die plaat zijn ijzersterk. Er wordt veel gebruikgemaakt van geschiedenis. De geschiedenis waar je dankzij muzikanten als Kendrick Lamar, Nas, Nina Simone en Solange mee in aanraking komt, is een andere geschiedenis dan de geschiedenis die in Nederlandse schoolboeken staat. Natuurlijk, geschiedenis is groot en omvattend, schoolboeken geven een versimpelde weergave van de werkelijkheid, maar inhoudelijk schieten de methodes soms te kort. Zo was er eigenlijk geen aandacht voor klimaatverandering, het slavernijverleden en emancipatieprocessen. Ik was ook verbaasd over de suggestieve zinnen waarbij 'wij' weggezet werd tegenover 'zij'. 'Nederlander' werd in de methode gedefinieerd tegenover 'niet-blank', 'de Arabier', 'de moslim' en 'de gastarbeider', met allerlei bijhorende stereotypen en generalisaties. Er zijn stappen te zetten wat betreft multi-perspectiviteit. De afgelopen jaren zijn er maatschappelijk dingen aan het verschuiven, maar we zijn daar in het onderwijs nog niet. Ik denk dat het Nederlandse geschiedenisonderwijs meer perspectieven nodig heeft.'

De illustraties in dit artikel zijn van Daan Kraemer.

Je bent sinds dit jaar ook leraaropleider aan de Fontys Lerarenopleiding Tilburg. Waarom heb je daarvoor gekozen en hoe bevalt het?

'Vorig jaar werd me gevraagd om wat vakken te geven bij de opleiding geschiedenis. Ik heb 'ja' gezegd omdat het me leuk leek om 'leraren in spe' te helpen om leraar te worden. Ik krijg vooral te maken met eerstejaarsstudenten. Dat vind ik een leuke doelgroep. De

studenten hebben sterke overtuigingen over goed onderwijs. Tijdens vakdidactiek vond ik het leuk om die overtuigingen uit te testen en je ziet, na een aantal maanden, dat studenten volop in ontwikkeling zijn. Veel studenten die leraar geschiedenis willen worden, hebben raakvlakken in interesses en je ziet vriendschappen ontstaan. Dat is anders in het voortgezet onderwijs. Een middelbare schoolklas is meer een afspiegeling van de maatschappij, je komt verschillende mensen met verschillende verhalen tegen. Dat geldt in ieder geval voor de middelbare school waar ik werkzaam ben. Vorig jaar had ik een mentorklas waarin twaalf talen gesproken werden. Dat zorgt voor een ander soort dynamiek. Maar zoals eerder gezegd, tussen mensen, en ook tussen leerlingen en studenten, zijn veel overeenkomsten te vinden!'

Hoe kijk jij aan tegen nieuwe ontwikkelingen in het onderwijs?

‘Ik ben vóór veranderingen, maar tegen de invulling van sommige veranderingen. Grofweg zie ik twee soorten veranderingen. Enerzijds zie ik didactische en inhoudelijke veranderingen, die het onderwijs kunnen verbeteren. Anderzijds zijn er veranderingen die kort en vluchtig lijken te zijn. Vorig jaar verscheen er in *NRC* een kritisch artikel. De titel was: ‘Het onderwijs gaat aan vaagtaal ten onder’ (door Japke-d. Bouma, 20 april 2021, red.) en het ging over woorden als eigenaarschap, blended learning, formatieve evaluatie, formatieve handelingen, leerdoeldenken, et cetera. Het zijn vaak terechte onderwerpen, maar uitgelegd met trendy termen, alsof het dan meer om het lijf heeft. Ik zie in het onderwijs te vaak mensen langs elkaar heen praten, zonder dat er echt naar de oorzaken

abstracte feiten onthouden en herhalen, zonder dat het enige betekenis krijgt. Als docent pleit ik voor een modernisering van het vak geschiedenis. Geschiedenis wordt in de praktijk vaak nog traditioneel aangeboden, waarbij leerlingen jaartallen en feiten moeten leren, zonder dat wat geleerd moet worden betekenis krijgt. Geschiedenis kan leerlingen helpen bij het beoordelen van betrouwbaarheid van (online) informatie en kan inzicht geven in hoe mensen denken en doen en helpen verklaren hoe de wereld is geworden zoals die nu is. Goed geschiedenisonderwijs kan leiden tot meer empathische mensen die doordachtere keuzes maken. Het maakt leerlingen meer alert op misleiding. In mijn mentorklas kunnen leerlingen zonder moeite aangeven welke thema's op dit moment spelen. Dat zijn onderwerpen waar het, in 2015, maatschappelijk minder overging: klimaat, wonen, discriminatie, racisme, gender, seksualiteit, 'mental health'.

Wat vind jij de grootste uitdaging voor het onderwijs?

‘In het nieuws wordt, zolang ik me kan herinneren, melding gemaakt van de problemen in het onderwijs. Ik maak me daar (ook) zorgen over. De regering ziet vaak 'geld' als oplossing van de problemen. Geld is wat mij betreft een middel, geld is nodig, maar niet de oplossing voor de problemen. De afgelopen jaren heb ik een aantal absolute topleraren

met pensioen zien gaan. Deze leraren hebben tot hun laatste werkweek kwaliteit geleverd en oog gehad voor de leerlingen. Dat vind ik de grootste uitdaging voor iedere onderwijzer: echt goede lessen geven en echt goede lessen *blijven* geven. Dat is mijn ambitie in het onderwijs: zorgen dat leerlingen een fijne tijd hebben op school, bij mij in de klas, waarbij ze verwonderd raken en aangezet worden om te willen leren.’ ■

Links: Daan maakt zelf tekeningen en animaties voor zijn YouTube-kanaal, zoals deze tijdmachine. Onder: Daan Krahmer.

Daan Krahmer heeft een website waarin hij ideeën over onderwijs en muziek deelt: daankrahmer.nl. Hij maakt ook didactische filmpjes die op YouTube zijn te vinden onder de naam 'KRD geschiedenis 3D'.

De gouden tip van Daan

Durf fouten te maken! We leven in een tijd van *cancel culture*, waarin mensen die fouten maken gecancelled worden. Natuurlijk is grensoverschrijdend gedrag onacceptabel, tegelijkertijd moeten we als maatschappij, zeker in het onderwijs, waken dat fouten maken geen 'taboe' wordt. Ik hoor mijn leerlingen vaak over prestatiedruk en faalangst. Die worden zeker versterkt door alle 'perfecte plaatjes' die hun op social media als Instagram en TikTok worden voorgehouden. Ik zou tegen net begonnen docenten in opleiding willen zeggen: 'Het perfect plaatje is een mythe, het leven is geen perfect plaatje!' Om een goede docent te kunnen worden moet je fouten maken, ga je fouten maken. Misschien is dat niet leuk, maar het is zeker niet erg. Leer ervan! Je kunt niet groeien zonder te knoeien.

van problemen gekeken wordt. Uiteindelijk verandert er weinig, terwijl de echte problemen — ongelijke kansen, het lerarentekort, racisme en discriminatie, de kelderende leesvaardigheid — serieus zijn. Persoonlijk denk ik dat de manier hoe we geschiedenis aanbieden moet en ook gaat veranderen. Ik gebruik altijd mijn opa als voorbeeld. Als je mijn opa in het holst van de nacht wakker maakt en vraagt: 'Opa, Slag bij Nieuwpoort?' buldert hij direct enthousiast '1600!' Maar die vorm van kennisoverdracht is achterhaald en niet relevant. Het gaat om

KLEIO

Uitgave van de VGN
Jaargang 63
Maart 2022

Voor docenten geschiedenis en staatsinrichting

Rampjaar 1672 Bezet door vreemde machten

- Luc Panhuysen: **het trauma van het Rampjaar** bleef eeuwen voelbaar
- Het ware verhaal over Srebrenica in **Quo vadis, Aida?**
- Jos Wienen herdenkt **de geboorte van Nederland** in 1572